

Gemeente Utrecht

WELKOM OP SOESTBERGEN

Wandeling over Utrechts oudste algemene begraafplaats met vragen en antwoorden en verhalen die nieuwe vragen oproepen

Voor nieuwsgierige mensen
van ± 8-108 jaar

Soestbergen is de oudste algemene begraafplaats van Utrecht. Het eerste deel is aangelegd in 1830. Hoeveel jaar is dat geleden?

Daarvoor werden alle mensen begraven in of bij de kerken, midden in de stad. Ze vonden dat niet meer hygiënisch en daarom gingen ze buiten de stad begraafplaatsen aanleggen. De mensen moesten daar eerst heel erg aan wennen. De stad is inmiddels weer om de begraafplaats heen gegroeid.

Deze begraafplaats is eigenlijk ook een beetje een museum. Omdat er hele oude graven zijn. Aan sommige stenen kan je zien hoe mensen vroeger dachten over doodgaan. Ze gebruikten veel symbolen.

Vroeger kregen mensen meer kinderen dan tegenwoordig. Maar het kwam ook heel veel voor dat kinderen stierven. Ze wisten toen veel minder van ziek zijn en beter worden dan nu. Op Soestbergen kan je ook graven van kinderen vinden.

Er zijn ook veel belangrijke families begraven. Die hebben hun graven versierd met hun familiewapens.

Midden op Soestbergen ligt de rotonde. Dat is net een grote taart van 5 ringen met allemaal grafkelders. Die waren speciaal voor de rijke mensen. Tweehonderd jaar geleden waren er veel plannen voor zulke mooie rotondes, maar in heel Europa is er maar 1 gemaakt: HIER!

Bij speciale gelegenheden maken we wel eens een lege kelder open, zodat je kan zien hoe dat er van binnen uitziet.

Behalve bijzondere graven van bijzondere mensen staan er ook veel bijzondere bomen op Soestbergen. Hier hebben ze lekker de ruimte. In de herfst kan je hier heel veel eikels, beukennoten en kastanjes vinden en blaadjes zoeken van alle soorten bomen. Niet doorvertellen!

Op onze website kan je een *bomenwandeling* over Soestbergen vinden.

Al deze dingen zal je tijdens deze wandeling zien, maar er is nog iets belangrijks:

Soestbergen is niet alléén een museumpark. Er worden nog steeds mensen begraven. Daarom moet je je op een begraafplaats ook wel weten te gedragen, want je kan mensen tegenkomen die heel erg verdrietig zijn.

Symbolen

Iedereen kent symbolen.

Bijvoorbeeld of of

Voor de dood werden ook vroeger al symbolen gebruikt.
Dit zijn er een paar:

Wat denk je dat deze symbolen willen zeggen?

Achterin leggen we de symbolen voor je uit.

Zoek ze maar eens op tijdens de wandeling.

Nu begint de wandeling!

Op de plattegrond op pagina 10/11 zie je waar je de nummers kan vinden. Achterin het boekje staan de antwoorden op de vragen.

1

Dit monument heeft de vorm van een grote

Zie je dat er allemaal dingetjes in de steen zitten? Dat zijn natuurlijk

2

Dit graf heeft zo ongeveer alle symbolen die je maar kunt bedenken. Zie je ze allemaal?

3

Op dit kleine veldje grazen drie dieren in het familiewapen van de Familie van Ittersum. Het zijn:

4 Kijk, daar is nou zo'n graf van een klein jongetje.

Hij heette Gerard, zijn steen is een ovaaltje, dat vonden ze heel mooi in die tijd. Er leeft niemand meer die Gerard heeft gekend, maar toch kunnen we nog aan hem denken omdat zijn mooie monumentje hier nog ligt.

Kan jij uitrekenen hoe oud Gerard is geworden?
----- jaar

5

Dit is een bijzonder en modern monument, daar vind je geen tweede van! Toch is het een heel oud symbool, uit steen gehouwen zie je er diverse op Soestbergen. Het is een

6 Dit is ook een graf wat nog niet oud is. Aan dit graf kan je zien dat mensen tegenwoordig hele andere ideeën hebben over hoe je een graf mooi kan maken; hoe je kan zorgen voor iemand die dood is gegaan van wie je heel veel houdt.

Ze houden de wacht en de baas gezelschap, deze twee

7

Hier ligt begraven de Graaf van Hogendorp. Lees maar eens op zijn monument wat een belangrijke onderscheidingen en titels hij allemaal heeft gekregen.

De graaf heeft gevochten in de slag bij Waterloo aan de kant van Napoleon. Dat was niet zo'n beste keuze, want Napoleon werd in 1813 bij die veldslag in de pan gehakt.

Gelukkig kwam het goed met de graaf, want hij kreeg daarna nog veel belangrijke baantjes van de Nederlanders.

Misschien vind je het leuk om te bedenken hoe hij er uit heeft gezien deze Graaf van Hogendorp.

Als je wil kan je hem tekenen, of thuis opzoeken op de computer.

Nog zo'n bijzonder monument. Hier liggen twee mannen begraven die broers waren. Ze waren bij de NSB in de tweede wereldoorlog. Daarom vinden sommige mensen dat je aan dit monument geen aandacht moet geven. Wat vind jij daar nou van?

Wat heeft de vrouw in haar hand?

Twee _____

met één _____

Het blad is symbool voor kracht, macht en moed en werd ook door de nazi's gebruikt, maar we weten niet hoe de maker van dit monument het heeft bedoeld, want het is pas na de oorlog gemaakt.

9 Op de begraafplaats staan veel soorten treurbomen.

Treurwilg, die ken je misschien wel, maar je hebt ook treurberk, treures en treuriep. Nu sta je bij de één na grootste treurbeuk van Soestbergen. Op de stam zie je iets heel bijzonders: een litteken dat helemaal rondom de boom gaat. Dat is gekomen doordat de planters van deze boom een jonge treurbeuk in een jonge beuk hebben geplant. Enten heet dat.

Dat doen ze omdat een beuk sterkere wortels heeft dan een treurbeuk. Als de jonge bomen dan groot worden krijg je zo'n prachtige mooie ring: onder beuk, boven treurbeuk.

Even verderop nog twee reuzen, deze keer gewone beuken. Die laten hun wortels heel ver boven de grond groeien. Waarom denk je?

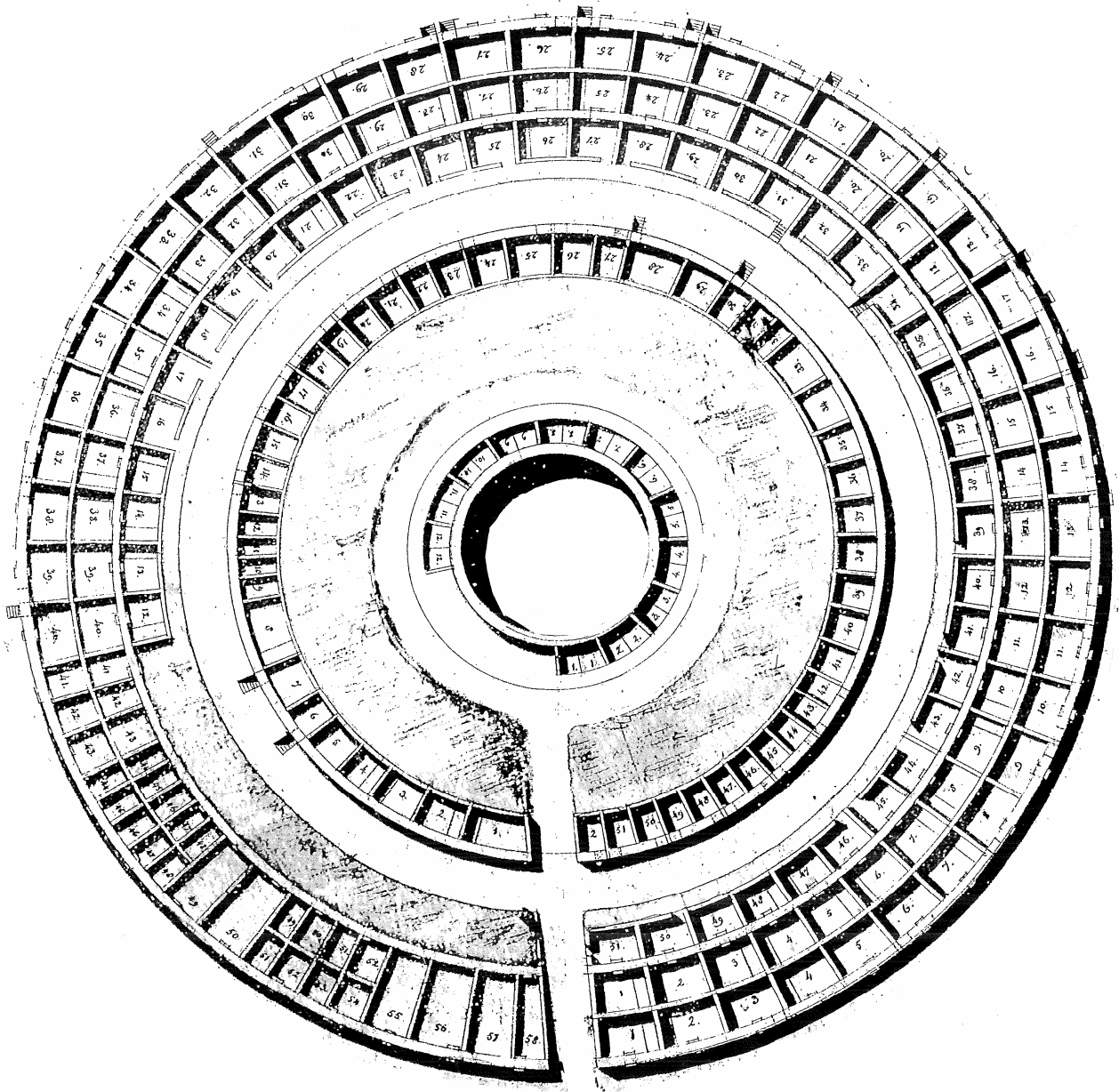
10 Deze mensen hebben ook hun best gedaan om een mooi monument te maken! Je ziet het familiewapen en de afgebroken zuil. De meneer die hier begraven ligt was predikant. Hij zou er over kunnen meepraten hoe het vroeger ging: 6 van zijn 8 kinderen en zijn vrouw gingen dood voordat hij 60 jaar was.

Hij had een hobby waar hij veel tijd aan besteedde en dat hebben ze in het monument verwerkt. Kan je raden wat het was?

11

Nu zijn we bij de rotonde aangekomen. Dit zijn vijf cirkels van grafkelders. Een heel bouwwerk! In het midden is een groot gat.

Ga maar over het randje kijken als je durft! Als je niet durft kan je op google earth kijken. Ze noemen dit gat de 'knekelput' omdat ze dachten dat het bedoeld was om oude botten in op te slaan, maar dat is nooit gebeurd. Er groeien planten in, maar het zou ook een leuk huis zijn voor een berenfamilie.

Val er niet in!!

12

Op de marmeren steen op dit graf is wel een hele bonte verzameling dingen afgebeeld. Wat zie je allemaal en zie je ook wat de vogel in zijn snavel heeft?

In dit graf is Baron Von Derfelden, Heer van Hinderstein begraven. Hij was kamerheer van de koningen Willem I, II en III. Hij wilde blijkbaar sjiek begraven worden: in de rotonde en met een hele mooie steen!

13

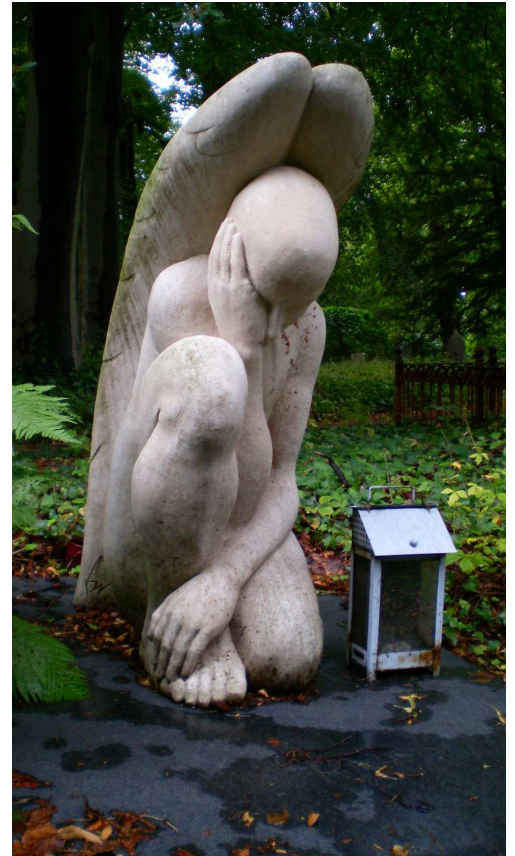
Dit graf is een beroemd plaatje. Een boek van steen op een kussen van steen. Zo knap gemaakt dat het bijna echt lijkt.

Jan Boudewijn Dompeling was scheepsarts en hoefde blijkbaar niet zo'n opschepperig graf. Hij vertaalde een Frans boek over wat voor ziektes je allemaal kon krijgen op een schip als je bijvoorbeeld naar Indië moest varen en hoe je beter kon worden.

14

Nu weer een modern monument,
het graf van Werner en Jos. Op
hun graf zit iemand te treuren:

15

Hier zijn we weer op het
oudste gedeelte van
Soestbergen met een paar
knotsen van
grafmonumenten. Het graf
van vice-admiraal Koopman
laat zien hoe belangrijk hij
was. Kijk maar eens naar alle
mooie versieringen. Wat zie
je allemaal?

Hij werd in 1790 geboren in Amsterdam. Hij wou als klein jochie
maar 1 ding: varen! Dat ging hij doen, zo gauw hij mee mocht.
Toen hij 18 jaar was, was hij al commandant op een
kanonneerboot.

Nederlanders waren in die tijd nogal ondernemende types.

Ze gingen met hun grote schepen de wereld rond om handel te drijven. Zo kwamen ze in Indië. Ze noemden het de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC). Hun schepen vol kostbaarheden werden vaak aangevallen door zeerovers. Daar vocht Koopman mee.

VOC schip De Amsterdam

Net als de graaf van Hogendorp (nr 7) was Koopman in dienst van Napoleon toen die in Nederland de baas was. Toen Napoleon verslagen was, moest Koopman Koning Willem I dienen.

Voor de koning moest hij de haven van Antwerpen bewaken en scheepsladingen controleren, want er was inmiddels flink ruzie tussen de Belgen en de Nederlanders. De Belgen probeerden via de Antwerpse haven allerlei oorlogspullen het land in te krijgen. Als Koopman dat ontdekte werd je schip met de kanonnen vanaf zijn schepen bestookt.

De Fransen kwamen de Belgen af en toe een handje helpen. Ze dwongen Koopman te vertrekken uit Antwerpen en hij moest al zijn kanonneerboten als buit aan de Belgen geven. Daar had hij mooi geen zin, dus hij stak al zijn schepen in brand en ontsnapte met zijn bemanning naar Zeeland.

Op deze bladzijde kan je een tekening maken. Bijvoorbeeld van de graaf die vecht in de slag bij Waterloo, admiraal Koopman aan het roer van zijn schip, van Gerard of van de berenfamilie in het gat midden in de ring.

Wat betekenen de symbolen

De omgekeerde fakkel staat symbool voor het gedoofde leven.

Slang die zichzelf opeet: dit is het symbool voor de cirkel van het leven. Ken je misschien wel van The Lion King?

Zandloper: dat is een makkelijke, die staat voor de tijd die maar doorgaat, daar kun je niks aan doen.

Een zandloper met een duivenvleugel en een vleermuisvleugel staat voor de tijd die doorgaat bij dag (duif) en nacht (vleermuis). Dag en nacht staat ook symbool voor goede tijden, slechte tijden.

Afgebroken zuil: deze staat symbool voor het einde van het leven

Kruis, Schelp en Boek zijn Christelijke symbolen voor de dood. Het boek is de Bijbel, het kruis verwijst naar het kruis waaraan Jezus is gestorven en de schelp staat symbool voor het graf waarin je veilig kan rusten tot de dag dat Jezus weer op aarde komt.

Urn: dit is ook een heel oud symbool voor de dood, al uit de tijd van de Romeinen. Op Soestbergen zijn een paar mooi uit steen gehouwen urnen te zien met een sluier er overheen. Die sluier is symbool voor het afdekken van het leven.

Antwoorden op de vragen

1. schelp, fossielen
2. omgekeerde fakkels, slang die zichzelf opeet, zandloper met vleugels
3. drie ezels
4. zeven jaar
5. urn
6. twee honden
7. Graaf van Hogendorp, lid Raad van Nederlands Indië, Kommandeur der orde van de Nederlandschen Leeuw, Ridder met de ster in de orde van de Eikenkroon, Officier van het legioen van eer.
8. twee eikenbladeren en één eikel
9. onder de grond is een gemetselde kelder, de bomen groeien er met hun wortels omheen
10. schrijven en dichten: je ziet een boek, een schrijfveer en een lier (net als de bard van Asterix en Obelix)
12. wildeman met knots, leeuw, pijlen in een koker, ridderhelmen met vleugels, de vogel heeft een eikel in zijn snavel
14. engel
15. anker, kanonnen, sabel, kabeltouwen, slingers van bloemen en bladeren, lauwerkrans

Dit zijn de graven die in deze wandeling worden besproken:

Wie ligt er begraven en wanneer leefde die persoon/personen?

1. Joan Vlug meerdere mensen vanaf 1860
2. P.J. van Oort meerdere mensen vanaf 1859
3. Familie Van Ittersum meerdere mensen vanaf 1846
4. Gerard 1874–1882
5. J.G.M. Ruijs 1940–2002
6. Y. Clarijs 1955–2007
7. Graaf van Hogendorp 1788–1856
8. Gebroeders van Genechten 1895–1945 en 1924–1949
10. Rudolf Cornelis Hendrik Römer 1816–1886
12. Gijsbert Franco Baron von Derfelden Hindersteyn ?–1857
13. Dr. Jan Boudewijn Dompeling ?–1885
14. Werner en Jos 1966–1999 en 1967–2002
15. Jan Coenraad Koopman 1790–1855

We bedanken hen en hun families!

Begraafplaats Soestbergen heeft nog veel meer mooie plekken. Je kan er heerlijk stil zijn en fijn wandelen. We hopen dat je nog eens terug komt!

Een uitgave van de afdeling begraafplaatsen van de gemeente Utrecht, ter gelegenheid van Open Monumentendag 2011

Gemeente Utrecht, afdeling begraafplaatsen

Gansstraat 167

3582 EG Utrecht

(vanaf 10 oktober:

Begraafplaats Tolsteeg, Maansteenweg 1, 3523 SR Utrecht)

030-286 3992

begraafplaatsen@utrecht.nl

www.utrecht.nl/begraafplaatsen